

Bedömningsgrunder för urvalsprovet i nordiska språk (svenska som modersmål) och nordisk litteratur 2022

Analysmaterial:

Andri Snær Magnason. 2003. Berättelsen om den blå planeten. Kabusa böcker. (Kapitlet "Lajban", s. 15–18)

Andri Snær Magnason. 2021. Om tiden och vattnet. Norstedts. (Kapitlet "Orden vi inte förstår", s. 63–72)

Facklitteratur:

Maria Arnstad. 2020. Tecknet som visar känslor. Språktidningen.

Lars Melin. 2015. Vi är vad vi dricker. Språktidningen.

Karin Webjörn, Åsa Holmér, Linnea Hanell. 2021. Ny hållbarhetsgrupp. Vi behöver kommunicera om klimatkrisen med svenska ord. Språkbruk.

Del 1: Analysuppgifter

1.1 Svara på både (a) och (b) utifrån utdragen ur barnboken Berättelsen om den blå planeten av Andri Snær Magnason i översättning av John Swedenmark.

För fråga a & b ges 20p / fråga, närmare preciserat nedanför.

1.1 a (0–20p) Skriv en språkvetenskaplig essä utifrån följande instruktioner.

En persons sätt att tala kan skildras med språkliga medel (t.ex. slang, dialekt, osv.), ortografiska medel (dvs. stavning) och grafiska medel (t.ex. typsnitt, storlek på bokstäver, osv.).

Besvara följande i relation till Arnstad (2020) och/eller Melin (2015).

För fråga 1 och 2 ges 6p / fråga.

För fråga 3 och 4 ges 4p / fråga.

(1) Ge exempel på hur alla tre medel (språkliga, ortografiska och grafiska) används för att spegla karaktärernas språk i utdraget ur Berättelsen om den blå planeten av Andri Snær Magnason i översättning av John Swedenmark. (6p)

2 p / medel: 1p om inte så tydligt, 2p om riktigt bra och tydligt med exempel + facklitteratur = 6p totalt

Exempel: Den vuxne Lajban använder mera talspråk eller slang än barnen i berättelsen, och hans språk visualiseras ortografiskt genom t.ex. upprepning av vokaler för att visa på utdragna ljud (Cooooolaaste) och grafiskt med varierande fonter och fontstorlekar.

Enligt Melin kan både ortografiska och intressanta språkliga fenomen, och enligt Arnstad typografi, användas för att förstärka förståelsen av en texts betydelse, och här använder författaren och illustratören dessa till att uppbygga en bild av speciellt Lajban som en ny och spännande person i barnens liv med mycket att erbjuda dem.

(2) Reflektera kring vad dessa medel kan tänkas motsvara i det muntliga språket. (6p)

2 p / medel: 1p om inte så tydligt, 2p om riktigt bra och tydligt med exempel = 6 p totalt

Exempel: En förändring i ortografin genom upprepning av en bokstav kan visa på att ett ord uttalas med ett långt ljud (t.ex. coooooolaste). En grafisk förändring i tecknens storlek och tjocklek kan tyda på att röststyrkan ökas (t.ex. Har ni inte lust att **flyga**?). Användning av svåra nya ord kan vara ett sätt att imponera på andra och visa på specialkunskaper (t.ex. rymddammsugarförsäljare; specialrabattreduceringspris).

(3) Reflektera kring hur det framkommer att Lajban använder språket för att locka och övertyga barnen om att de vill ha, eller till och med behöver, det han erbjuder. (4p)

Reflektera 2p, Ge ex 1p, Koppla till t.ex. Melin/Arnstad 1p = 4p totalt

Exempel: Genom att använda nya och spännande ord och formuleringar (t.ex. specialrabatts-reduceringspris), gör Lajban barnen intresserade i det som han vill sälja (jfr Melin om produktkampanjer). Lajbans sätt att göra sitt språk varierat gör också att han låter engagerad och lockar till engagemang och intresse hos lyssnaren; att hans språk är varierat och medryckande illustreras med överdrivet långa uttal (t.ex. coooooooooolaste), ibland genom storleken på bokstäverna och fetstil för att illustrera stor röststyrka (t.ex. **flyga**) eller genom att leka med rösten vilket visas med variation i fonten (t.ex. *snyggare*) osv.

(4) Visa på hur språket kan vara ett maktmedel. (4p)

Reflektera 2p, Ge ex 1p, Koppla till t.ex. Melin/Arnstad 1p = 4p totalt

Exempel: Språk kan användas för att förena eller utestänga personer, t.ex. genom att man använder ord man tror den andra ska förstå eller ord man antar att andra inte ska förstå eller ord den andra ska imponeras av men kanske inte fullständigt förstå innebörden av (t.ex. specialerbjudande; specialrabattreduceringspris). När Lajban ifrågasätter barnens åsikter, använder han språket för att få dem till att lyssna på honom.

1.1 b (0–20p) Skriv en litteraturvetenskaplig essä utifrån följande instruktioner.

Diskutera hur författaren Andri Snær Magnason och illustratören Áslaug Jónsdóttir i Berättelsen om den blå planeten (översättning av John Swedenmark):

För fråga 1 och 3 ges 6p / fråga.

För fråga 2a och 2b ges 4p / fråga.

(1) använder multimodalitet (språk, ortografi, grafik och bilder) för att fånga olika läsare (inkl. åhörare) (6p)

2 p / medel: 1p om inte så tydligt, 2p om riktigt bra och tydligt = 6p totalt

Exempel: Den vuxna läsaren ser nya och långa ord som inte alla har en klar betydelse, varierande fonter och storlekar som guidar läsaren i hur texten bör läsas; det läsande barnet får stöd från bilderna och märkliga ord visualiseras på många sätt. Det lyssnande (och ev. inte läsande) barnet kan se bilderna och de ord och fraser som visualiseras på klara sätt i texten. Visitkortet, som en annorlunda text.

(2a) förmedlar hur boken borde läsas upp högt (4p)

Exempel på innehåll: Varierande storlekar och fonttyper, samt upprepade vokaler hjälper läsaren att förstå hur författaren (och illustratören) föreställt sig att boken bör läsas upp.

(2b) hur det påverkar åhörarens upplevelse. Tänk dig en åhörare som såväl hör den upplästa texten som ser den och bilderna i boken. (4p)

Exempel på innehåll: Uppläsningen kan bli mera levande, eftersom läsaren själv inte behöver förtolka allting. Samtidigt kan lyssnaren se bilderna och bokstäverna och bli en del av den levande läsningen.

(3) Reflektera, i relation till Melin (2015) och eventuellt även Arnstad (2020), över hur författaren använder multimodalitet för att fånga både den vuxna högläsaren som barnet som lyssnar och följer med i boken. (6p)

Exempel på innehåll: Melin: om reklamtexter och -bilder, produktens varierade målgrupper (produktens namn, illustrationer, presentation, typografi), Arnstad om teckens betydelse

1.2 - Begrepp och definitioner 0–20 p

Du får tio (10) definitioner på språk- och litteraturvetenskapliga begrepp som du ska identifiera i korta utdrag i anslutning till definitionerna (a–e) eller på vissa sidor i utdraget från Berättelsen om den blå planeten (f–j). (20p)

1p – exempel – flera exempel där någon är fel: 0p

1p - motivering

Uppgift 1.2 a: Perfekt particip

Svar:

- "utvalda"

Motivering: bildas från verb, kongruensböjs, och är i perfekt (inte presens som "erbjudande")

Uppgift 1.2 b: Teleskopord

Svar:

- "drömsalabim"

Motivering: nybildning, baserad på en sammandragning av "dröm" och "simsalabim"

Uppgift 1.2 c: Adjektiv med sexusböjning

Svar:

- "vuxne"

Motivering: kongruensböjs med "mannen" och skulle varit annorlunda om det varit "kvinnan" trots att båda dessa ord är utrala (dvs. n-ord) vilket visar på att det är det biologiska könet som styr. De övriga adjektiven på -a ("underliga, buckliga") kongruensböjs med att nominalfrasen är bestämd och visar inte vilket grammatiskt eller biologiskt genus som det de beskriver har, inte ens dess numerus.

Uppgift 1.2 d: Partikelverb

Svar:

- "såg ... ut"

Motivering: Verbet har en annan betydelse än verbet att "se" för sig själv. "Se" kan ofta ersättas med "titta" - t.ex. Jag ser/tittar på tv. Men i "se ut" kan vi inte byta ut "se" till ett annat verb utan att ändra betydelsen: "Han såg inte alls ut som ett rymdmonster." berättar om Lajbans utseende, men "Han tittade inte alls ut som ett rymdmonster." går inte ens riktigt att förstå men skulle eventuellt kunna säga något om hur Lajban tittar ut genom ett fönster på något.

Uppgift 1.2 e: Superlativ

Möjliga svar:

- "häftigaste"
- "coooooolaste"

Motivering: båda är den högsta komparativa böjningsformen av adjektiv vilket markeras med ändelsen -aste i båda fallen.

Uppgift 1.2 f: Liknelse (s. 18)

Exempel på svar: "Fria som fåglar?"

Motivering: inte alla fåglar är fria, men utifrån "vår" synvinkel är det frihet att flyga

Uppgift 1.2 g: Upprepning (s. 18)

Exempel på svar: "rea på rean på rean"

Motivering: "rea" nämns 3 gånger

Uppgift 1.2 h: hyperbol, "överdrift" (s. 18)

Exempel på svar: "rea på rean på rean"

Motivering: priset är bara så otroligt billigt att man har fått flera rabatter även om det ju egentligen i princip skulle gå att säga som att det fanns en enda rabatt, men det skulle låta som att det var mindre även om slutresultatet var detsamma.

Uppgift 1.2 i: Motsatser (s. 17)

Exempel på svar: "smutsig" – "ren"

Motivering: motsatt betydelse

Uppgift 1.2 j: Metaforer, som inte är liknelser (s. 17–18)

Exempel på svar: "månen är full"

Motivering: månen är alltid lika stor, men "vår" synvinkel gör att den verkar förändras

Del 2: Språkfärdighet

Del 2 innehåller 1 essäfråga (0–40p). Skriv fullständiga meningar. Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar, beaktas endast det svar som ger minst poäng. Svara på essäfrågan klart och tydligt med hänvisning till materialet. Var noggrann med att svara på uppgift 2 utgående från rätt material. Skriv dina provsvar på svenska. Svar som har skrivits på andra språk bedöms inte.

På grund av omständigheterna blev essän i del 2 borttagen från provet, men i stället har vi bedömt båda essäerna i del 1.1 (a och b). Essän som fick den högsta språkliga bedömningen blev sedan vald till att representera del 2 i bedömningen av provet.

Varje del (1–4) ger maximalt 10 poäng.		
1	Kontakt med utgångskapitlet och facklitteraturen genom hela texten: Den sökande har förstått facklitteraturen.	10 p
	Reduktion av poäng om kontakten är mindre tät. Om endast det som anges i uppgiftsbeskrivningen nämns blir det 3 p	
2	Det finns inledning och avslutning i texten = den sökandes text. Det går en röd tråd genom texten = den sökandes text. God textbindning inom stycken och över styckesgränser.	10 p
	Reduktion av poäng beroende på hur många brister det finns i textbindning. Flera brister i textbindningen ger 3 p.	
3	Ord och idiom: Korrekt användning av ord och idiom	10 p
	Varje felaktigt använt ord eller idiom: –1 p.	

	Stavfel har endast inverkat på bedömningen om de inneburit att ordet kunnat tas som ett annat och således försvårat förståelsen av texten.	
4	Grammatik: genomgående korrekta grammatiska strukturer	10 p
	Varje felaktig grammatisk struktur: -1 p	